

HLA SATEL

ZPRÁVODAJ
MĚSTSKÉ
ČÁSTI
PRAHA 15

ČÍSLO
2021
ROČNÍK 27
NEPRODEJNÉ

4

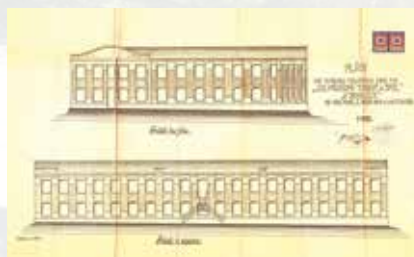
WWW.PRAGUE15.CZ

**PŘELOŽKA ULICE
HORNOMÉCHOLUPSKÁ
ODVEDE DOPRAVU
MIMO ZASTAVĚNOU
OBLAST
STR. 6-7**

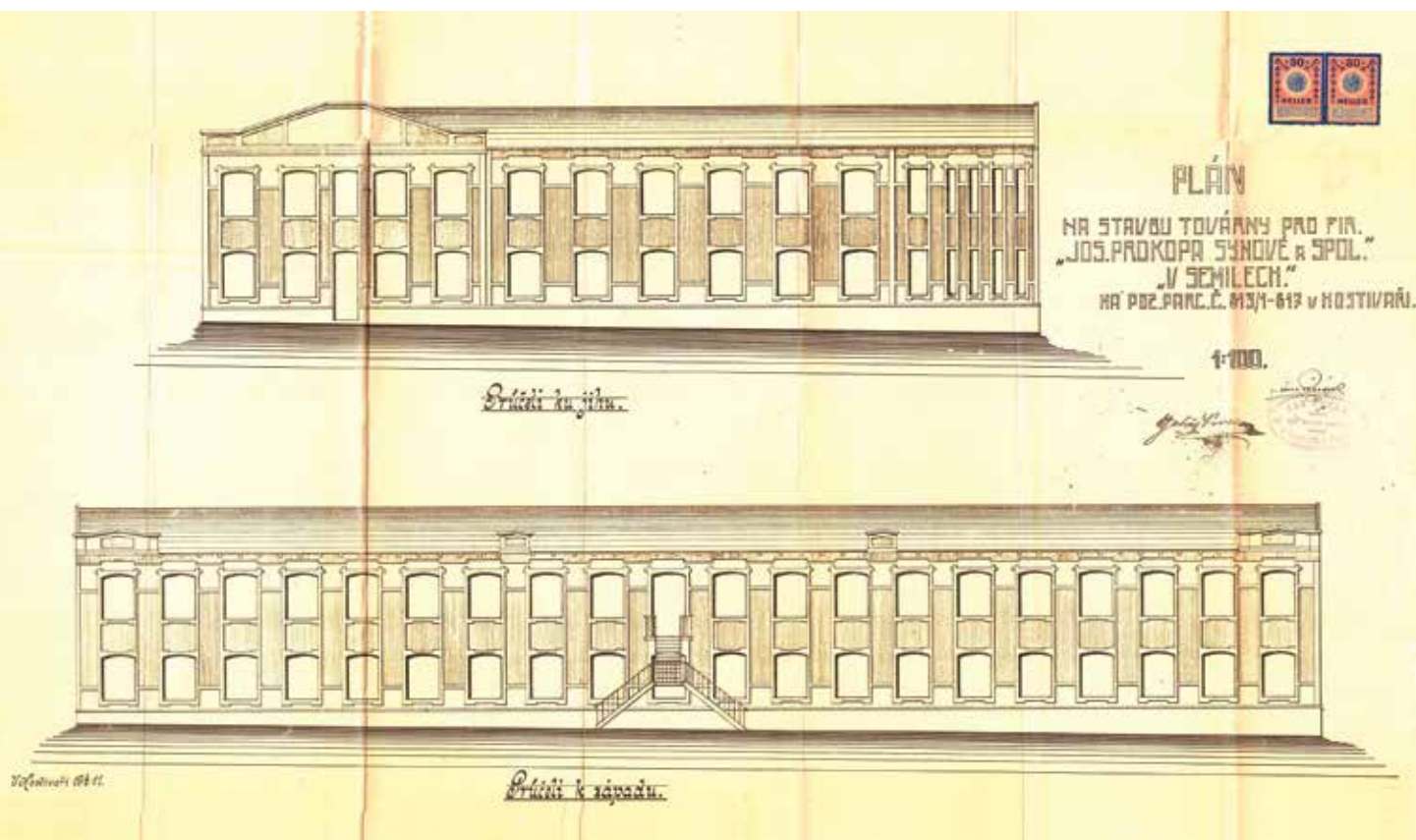
STARAJÍ SE O NÁS **KATEŘINA NOVOTNÁ**

V naší pravidelné rubrice Starají se o nás vám dáme nyní nahlédnout do nelékařského, ale přesto pro mnohé z nás potřebného prostředí pedikúry a manikúry. V přízemí petrovické polikliniky se nachází prostory, kde působí Kateřina Novotná, zkušená manikérka a pedikérka.

ARCHITEKTURA V HOSTIVAŘI **DÍL 4. FRANTIŠEK ŠTĚPÁNEK**

V dalším díle našeho architektonického putování po průmyslových památkách Hostivaře se zastavíme u jedné z nejvýznamnějších místních továren.

Architektura v Hostivaři

Díl 4. František Štěpánek – hanácký učitel obouvá svět

Továrnu slavné obuvnické firmy nechala původně postavit truhlářská společnost ze Semil „Josef Prokop, synové a spol.“, ale nikdy zde výrobu nespustila

V dalším díle našeho architektonického putování po průmyslových památkách Hostivaře se zastavíme u jedné z nejvýznamnějších místních továren obuvníka Františka Štěpánka. Začínala v prvních letech dvacátého století ve skromných podmínkách ve Zlíně, aby se nakonec vypracovala na světově známou značku se zastoupením ve Spojených státech, Francii nebo Londýně. To už ale měla zázemí v Hostivaři.

Historie Štěpánkova hostivařského podniku začíná před více než sto lety ve Zlíně, kam se musíme podívat do slavné firmy Antonína a Tomáše Baťových. Právě s jejich začátky jsou spojené také první kroky Františka Štěpánka v obuvnickém průmyslu. Původně si přitom svou životní dráhu představoval zcela jinak a k botám se dostal vlastně náhodou.

Učitel obuvníkem u bratrů Baťových

František Štěpánek pocházel z Hanácka, narodil se 16. ledna 1872 v Luběnicích u Prostějova, vystudoval reálnou školu a po abiturientském kurzu se stal učitelem v Halenkovicích a posléze ve Zlíně. Právě zde se také spřátelil především s Antonínem Baťou, ale též s jeho bratrem Tomášem, u jejichž firmy začal vypomáhat jako korespondent. Do společnosti jej měl doporučit

řídící učitel a později ředitel zlínské měšťanky Cyril Babička, jenž pro mladé podnikatele pracoval jako účetní. Cyril Babička měl dvě dcery Drahomíru (se kterou se zasnoubil Tomáš Baťa, ač se s ní později rozešel) a Marii, již si František Štěpánek vzal za manželku. Když Cyril Babička z firmy odcházel, František Štěpánek převzal jeho místo. „O těžkých začátcích, o tom, jak se bratři Baťové probíjeli, rvali se životem a jak si všichni tři vypůjčovali po zlatkách, aby měli v sobotu na výplatu, vykládal později mnoho humorného,“ napsaly o mnoho let později Lidové noviny ve Štěpánkově nekrologu.

František Štěpánek je s firmou pevněji spojen od roku 1895 a stal se pro ni beze sporu velkým přínosem. Měl úroveň, dobře vystupoval, byl studovaný, hovořil německy, francouzsky i anglicky, ovládal účetnictví, matematiku, a navíc byl výborný organizátor. Prohloubil firemní kalkulace, zavedl racionalizační metody, řídil nákup i prodej, zkrátka dostal do vlnu neobyčejný obchodní talent. Nebylo proto divu, že se nakonec stal také podílníkem firmy (vlastnil 22,5 %, které na něj nechal osobně ze svého podílu přepsat Antonín Baťa). Závod vzkvétal, rozrůstal se, přestěhoval se do praktičtější situované budovy u zlínského nádraží. Když Tomáš Baťa v prosinci 1904 odjel se svými zaměstnanci na zkušenou do Ameriky, stal se podle pamětníků Štěpánek prakticky vedoucí

Semilští truhláři se specializovali na rakve. Do Hostivaře zamířili, protože se zde měl budovat monumentální hřbitov (návrh hřbitovní budovy od R. Klenky z Vlastimilu, 1912)

osobností celé továrny. Přesto se nakonec roku 1907 jeho cesta s bratry rozdělila a František ještě téhož roku v září založil novou obuvní firmu.

Vlastní továrna

Spolu se Štěpánkem odešli i zkušení úředníci, kteří mu pomohli v zakládání samostatné továrny s manažerským systémem podle amerického vzoru. Nejprve založil velkoobchod s obuví umístěný na zlínském Zarámí. V červenci 1909 začal s výstavbou prvních továrních objektů poblíž Cigánovského mostu v prostoru za hotelem Stadion. Továrny se dařilo a po jisté době dosahovala denní výroby přes 2 400 párů obuvi. Štěpánek vyráběl hlavně boty na zimu (melton),

dále obuv plátěnou a sandály („sandály flexibl“ se honosily znakem běžícího psa v elipse). Z bývalých společníků se stali konkurenti – nejdříve ve Zlíně, kde jejich továrny dělila jen řeka Dřevnice, a posléze na dálku, když svůj podnik přestěhoval do Hostivaře u Prahy.

Před odchodem do Prahy ale František Štěpánek udělal další kariérní skok a z továrníka se stal velmi úspěšný politik. Ostatně politický život byl jeho vášní a od mládí se jej účastnil, ať už přes své posty v Sokole či přímo v samosprávě. Po volbách v roce 1908 se dokonce stal starostou města Zlína (kandidoval za pokrokovou stranu mladočeskou) a za jeho úřadování došlo k mnoha modernizacím (zahájení provozu městské elektrárny a následná elektrifikace města, rozvoj telefonních linek či železnice). Úzce spolupracoval i s Tomášem G. Masarykem, jehož vydatně podporoval. František Štěpánek byl zvolen též zemským poslancem (právě za masarykovskou Českou stranu pokrokovou), politicky se angažoval i za války a podporoval protihabsburskou frontu, ve funkci starosty zůstal až do června 1919.

Stěhování do Hostivaře

Paradoxně právě válka posílila životaschopnost Štěpánkovy továrny (stejně jako baťovské), a to díky velkým dodávkám těžkých vojenských bot, Štěpánek tehdy zaměstnával až šest stovek dělníků. Závody byly dány do vojenské správy a jejich výroba se neustále zvyšovala. Podnik rostl, ještě za války byla přistavěna koželužna, nový komín a rozšířeny obuvnické dílny. Právě v této době, konkrétně roku 1915, se Štěpánek rozhodl rozšířit své aktivity i do hlavního města Čech. V tehdy ještě předměstské Hostivaři zakoupil zcela novou nevyužitou továrnu v Dolnoměcholupské ulici čp. 212, která svého času denně figurovala na stránkách všech deníků, protože stála v centru velké kauzy, jež začala až v podkrkonošských Semilech.

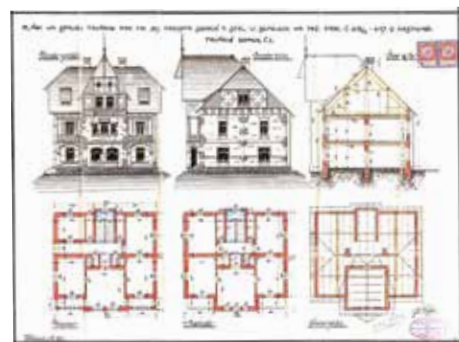
Nálepka ze soutěže „Proč kupuji zboží tuzemské výroby“ (1939). Výherci díky podpoře českých firem mohli získat auto Škoda, piano Petrof, a dokonce i nový dům

Učitel, politik, ekonom, starosta Zlína, ale pro Hostivař především výrobce kvalitní obuvi
František Štěpánek (s chotí Marií)

Právě tam roku 1904 zemřel místní podnikatel, truhlář a malíř divadelních opon i kulis Josef Prokop. Jeho tkalcovskou firmu v Podmoklích (dnes součást Semil) zdědili synové Bohuslav a jmenovec Josef. Tkalcovský podnik přejmenovali na „B. & J. Prokop“, přičemž Bohuslav jako vyučený truhlář obnovil ještě druhou otcovu truhlářskou firmu se specializací na výrobu rakví. Na otcovu památku ji bratři pojmenovali „Josef Prokop, synové a spol.“, přičemž s vidinou velkých zisků Bohuslav přikoupil ještě pilu v Doksech. Zkázou obou bratrů se však stal blízký rodinný přítel Eduard Beneš, významná osobnost regionu – starosta Semil a ředitel místní občanské záložny. Beneš se stal společníkem bratrů v jejich podnikání, radil, doporučoval, zařizoval a předně vydatně pomáhal se schvalováním úvěrů u „své“ spořitelny. A to mnohdy bohužel i za jejich zády na svůj vlastní účet. Účetně všechny firmy značně prosperovaly (později se ukáže, že i jejich účetnictví bylo zfalšované) a bratři se rozhodli přesunout své podnikání do Prahy. Na hranici Hostivaře se tehdy plánovalo vybudování obrovského hřbitova pro Prahu, který měl ulevit zejména hřbitovu v Olšanech. Objekt měl být monumentální stavbou, rozkládat se na pozemku o 50 ha a mít hlavní pohřební budovu, krematorium, kolumbárium, arkádové hrobky a navíc mauzoleum významných mužů a žen. Válka celý projekt odsunula, k jeho realizaci nakonec nikdy nedošlo, nicméně v roce 1911 vše vypadalo slibně a továrna na rakve v Hostivaři se zdála jako dokonalé terno.

A tak v dubnu 1911 Bohuslav Prokop zakoupil v Hostivaři pozemek za 61 284 korun a v květnu stejného roku zde začala růst nová továrna a k ní dvě sousedící vily (snad zamýšleny pro každého z bratrů). Úvěr 650 000 korun na stavbu bratrům a jejich vykutálenému společníkovi opět ochotně poskytla semilská Městská spořitelna. Hostivařský stavitel Jan Řehák díky tomu dostal nabídku, která se neodmítá, a budova rychle rostla. Jenomže dluhy firem Beneše a obou Prokopů už tehdy dosahovaly tak závratných výšin, že si

Plány na tovární domy od hostivařského architekta a „mistra zednického“ Jana Řeháka (1911)

i semilská spořitelna začala všimát značných nesrovnalostí. Situace se vyhorčila, v květnu 1912 vyhlásila insolventi první firma obou bratrů „B. & J. Prokop“, o pár měsíců poté i druhá „Josef Prokop, synové a spol.“. Brzy spadla klec a všichni tři podnikatelé šli koncem roku 1913 k soudu a následně také na pár měsíců do vězení. Protože zruinovali nejen sebe, ale málem i semilskou spořitelnu, případu se dostalo velkého zájmu médií. Pro nás je podstatné, že díky tomu v Hostivaři vyrostla nová továrna, která ani nestihla otevřít, když ji celou v červnu roku 1913 koupila v nucené dražbě za zhruba poloviční hodnotu právě Městská spořitelna v Semilech. Nechat si ji pochopitelně nechtěla a objekt obratem prodala. V roce 1915 se tak budova dostala do majetku Františka Štěpánka, který v hlavním městě současně přikoupil též palác Hvězda na Václavském náměstí (čp. 793, dnešní sídlo firmy Marks & Spencer).

Popravdě své síly tehdy přecenil i továrník Štěpánek a po válce se sám dostal do vleklých finančních potíží, přičemž jim v důsledku za obět padla i jeho zlínská obuvnická továrna, jež později přešla do rukou Moravské agrární a průmyslové banky a nakonec ji nezakoupil nikdo jiný než firma Baťa. Díky tomu se ale Štěpánek mohl (a tak trošku i musel) plně věnovat své nově nabyté hostivařské továrně. Poučen z nezdaru podnikal opatrněji a nakonec vybudoval nové obuvnické impérium světového rozsahu.

Pokračování příště.

● Lukáš Berný, Marie Zdeňková

Firma nabírá dělníky do nové hostivařské továrny (Právo lidu, 18. září 1915)